บทที่ 3

เงื่อนไขและวิธีการเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนแก่ผู้เสียหาย ในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ

ในปัจจุบันในหลายๆ ประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่อยู่ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) หรือระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐกันอย่างกว้างขวาง โดยมีรูปแบบของกฎหมายแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ดังนั้นในบทนี้จะเป็นการนำเสนอถึงระบบกฎหมายในเรื่องนี้ของประเทศต่างๆ ดังกล่าวทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการเสนอให้มีการนำเอาระบบการจ่ายค่าทดแทนดังกล่าวนี้มาใช้ในประเทศไทยต่อไป และนอกจากนี้ยังจะได้ศึกษาถึงข้อเสนอแนะของ International Conferences on Victim Compensation ตลอดจนโครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยวิธีอื่นนอกจากการจ่ายค่าทดแทนโดยรัฐ ทั้งของต่างประเทศและของไทยอีกด้วย

ดังนั้น ในบทนี้ผู้เขียนจึงได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ

2. ข้อเสนอแนะของ International Conferences on Victim Compensation

3. โครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยทางอื่นนอกจากการจ่ายค่าทดแทนโดยรัฐ ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย

ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไปดังนี้

1. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ

ในการศึกษาถึงกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวนี้ ผู้เขียนจะได้แยกศึกษาออกเป็น 3 หัวข้อ คือ

(1) ประเภทความผิดที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้

(2) องค์กรผู้มีอำนาจวินิจฉัยเพื่อการจ่ายค่าทดแทนและการพิจารณาจ่ายค่าทดแทน

(3) ตัวอย่างการจ่ายค่าทดแทน

โดยในการศึกษากฎหมายต่างประเทศนี้ก็เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางของกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ของแต่ละประเทศ และเพื่อเป็นแนวทางในการที่ประเทศไทยจะได้นำเอาระบบการจ่ายค่าทดแทนนี้มาใช้ต่อไป ซึ่งในปัญหานี้ผู้เขียนจะได้นำเสนอต่อไปในบทที่ 4

(1) ประเภทความผิดที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้

(ก) ประเทศนิวซีแลนด์

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 นิวซีแลนด์เป็นประเทศที่ได้รับการยกย่องมากในการบัญญัติกฎหมายที่ก้าวหน้าในสังคม[1] ในปี ค.ศ.1964 นิวซีแลนด์ เป็นประเทศแรกของโลกที่จัดตั้งระบบการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐขึ้น[2] คือ Compensation of persons injured by certain criminal acts, and of dependents of persons killed by such Acts 1963 หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า Criminal Injuries Compensation Act 1963 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1964 เป็นต้นมา ทั้งนี้โดยกฎหมายนี้อยู่บนปรัชญาที่ถือว่าเป็นหน้าที่ของชุมชนต่อผู้ที่ได้รับผลร้ายเพราะ

---

[1]Bruce J.Cameron, "Compensation for Victims of Crime: The New Zealand Experiment", p.369.

[2]Encyclopedia of Crime and Justice Vol. 4 (New York: The Free Press, 1983), p.1606.

ความล้มเหลวในการป้องกันอาชญากรรมของรัฐ ("rather the community's duty towards those who suffer misfortune than the liability of the state for failing to prevent Crime")[3]

ความผิดที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้ในกรณีของประเทศนิวซีแลนด์นั้น ก็คือกรณีที่บุคคลได้รับบาดเจ็บหรือตายโดยการกระทำผิดทางอาญาดังต่อไปนี้[4]

- ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเรา (completed or attempted rape)
- ข่มขืนกระทำชำเรา หรือกระทำอนาจารเด็กหญิงอายุไม่เกิน 12 ปี (sexual intercourse or indecency with a girl under 12)
- ใช้กำลังกระทำชำเราเด็กหญิงอายุระหว่าง 12-16 ปี หรือผู้หญิงหรือเด็กชายหรือผู้ชาย (indecent assault on a girl between 12 and 16, or on a woman, or on a boy, or on a man)
- ฆ่าหรือพยายามฆ่าหรือทำร้าย (completed or attempted murder or manslaughter)
- ทำร้ายโดยเจตนา (wounding with intent)
- ทำร้ายร่างกายโดยเจตนาหรือโดยการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (injuring with intent or by unlawful act)
- ประทุษร้ายร่างกาย (aggravated assault, wounding, or injury)
- ทำร้ายซ้ำเติมให้บาดเจ็บ (assault with intent to injure)

---

[3]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.117.

[4]Ibid., pp.117-118.

- ทำร้ายเด็กหรือผู้หญิง (assault on a child or by a male or a female)

- ทำให้พิการ (disabling)

- วางเพลิงหรือทำให้เกิดอันตรายโดยเจตนา (discharging a firearm or doing a dangerous act with intent)

- วางระเบิด (acid throwing)

- วางยาพิษ (poisoning with intent

- ทำอันตรายด้วยเชื้อโรค (infecting with disease)

- ภัยจากยานยนต์ (endangering transport)

- ลักพา, ฉกชิง หญิงหรือเด็กหญิง (abduction of a woman or a girl)

- เรียกค่าไถ่ (kidnapping)

คำว่า "บาดเจ็บ" ในกฎหมายนี้หมายถึง การทำร้ายร่างกาย, ทำให้แท้งลูก รวมทั้งการทำอันตรายต่อจิตใจและประสาทด้วย และจะไม่มีการให้ค่าทดแทนในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

(ข) <u>ประเทศออสเตรเลีย</u>

ในปัจจุบันนี้ทุกมลรัฐในออสเตรเลียมีระบบการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรม และกองทุนเงินทดแทนดังกล่าว ระบบดังกล่าวของทุกมลรัฐมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพียงแต่จะแตกต่างกันไปในรายละเอียดเท่านั้น ในทุก ๆ มลรัฐกองทุนเงินทดแทนนี้จัดตั้งขึ้นจากเงินภาษี และทุกมลรัฐมีนโยบายเรียกเงินทดแทนที่ได้จ่ายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมนี้คืนจากผู้กระทำความผิดด้วย[5] และในปี 1987 กองทุนเงินทดแทนนี้นอกจากจะได้รับเงินสนับสนุนจากเงินภาษีแล้ว ผู้กระทำผิดยังจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียม (Levy) เป็นจำนวน $ 5 ในกรณีที่

---

[5]C.J.Sumner, "Victim Participation in the Criminal Justice System, p.213.

เหยื่ออาชญากรรมมีส่วนทำให้เกิดการกระทำความผิด, $ 20 ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้กระทำผิดถูกตัดสินว่ากระทำความผิด Summary offence, $ 30 ในกรณีผู้กระทำผิดถูกตัดสินว่ากระทำความผิดที่ราษฎรสามารถฟ้องหรือร้องทุกข์ได้ (Indictable offences) และสำหรับเด็กค่าธรรมเนียมจะเป็นจำนวน $ 5 สำหรับความผิดที่เหยื่ออาชญากรรมมีส่วนทำให้เกิดการกระทำความผิด และ $ 10 สำหรับความผิดอื่น ๆ[6]

และนอกจากนี้จำนวนเงินค่าทดแทนสูงสุดที่เหยื่ออาชญากรรมจะได้รับคือ $ 20,000 สำหรับความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน[7]

และประเด็นที่สำคัญที่สุดสำหรับกฎหมายทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมนี้ ทุกมลรัฐในออสเตรเลีย จะคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและเหยื่ออาชญากรรมด้วย กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของเหยื่ออาชญากรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมมีเพียงใดหรือไม่ เหยื่ออาชญากรรมเป็นญาติของผู้กระทำผิดหรือเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกันกับผู้กระทำความผิดหรือไม่ด้วย[8]

สำหรับความผิดที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละมลรัฐ ในมลรัฐนิวเซ้าท์เวลล์ซึ่งเป็นมลรัฐแรกของประเทศออสเตรเลียที่มีกฎหมายทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมนี้ กฎหมายนี้คือ New South Wales Criminal Injuries Compensation Act of 1967 ซึ่งจะจ่ายค่าทดแทนให้ในความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายซึ่งรวมถึงการทำให้แท้งลูก และทำอันตรายต่อจิตใจและประสาทด้วย[9] เช่นเดียวกับในมลรัฐควีนส์แลนด์[10] และมลรัฐออสเตรเลียใต้ ซึ่งมี Criminal Injuries Compensation Act โดยมีรายละเอียดของกฎหมายเป็นอย่างเดียวกับกฎหมายของมลรัฐนิวเซ้าท์เวลล์และควีนส์แลนด์

---

[6]Ibid.

[7]Ibid.

[8]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.124.

[9]Ibid.,p.123.

[10]Ibid.

ดังกล่าว[11] แต่ในมลรัฐวิคตอเรียมีการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมทุกประเภท (any crime) ไม่มีการระบุรายชื่ออาชญากรรมใด ๆ ไว้ว่าอาชญากรรมประเภทใดบ้างที่จะอยู่ในข่ายของการได้รับค่าทดแทน ดังนั้นแม้ว่าจะเป็นอาชญากรรมในลักษณะของการประทุษร้ายต่อร่างกาย ทรัพย์สินหรืออื่น ๆ ก็อาจได้รับการทดแทนทั้งสิ้น ทั้งนี้เพียงแต่มีเงื่อนไขว่าผู้กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษจำคุกเท่านั้น[12]

(ค) ประเทศอังกฤษ

ก่อนที่จะพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ ของกฎหมายเกี่ยวกับการทดแทนค่าเสียหายดังกล่าวของประเทศอังกฤษ ผู้เขียนขอกล่าวถึงเบื้องหลังของการดำเนินการใช้ระบบนี้ในประเทศอังกฤษก่อน ดังนี้

ในการร่างกฎหมายว่าด้วยการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐของอังกฤษนี้ ระบบดังกล่าวจะอยู่บนพื้นฐาน 2 ประการคือ[13]

(1) คำขอในการให้มีการจ่ายค่าทดแทนนี้ จะต้องถูกพิจารณาโดยองค์กรที่มีลักษณะกึ่งตุลาการ (quasi-judicial body) และ

(2) การจ่ายค่าทดแทนนี้จะจ่ายให้เฉพาะกรณีที่เป็นผู้ต้องการความช่วยเหลืออย่างแท้จริงเท่านั้น กล่าวคือเหยื่ออาชญากรรมไม่สามารถมีสิทธิโดยอัตโนมัติที่จะได้รับการทดแทน

---

[11]C.J.sumner, "Victim Participation in the Criminal Justice System",p.213.

[12]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.124.

[13]Ibid., p.119.

นอกจากนี้ในการเสนอกฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม ได้มีข้อเสนอแนะที่มีความสำคัญ 6 ประการ ซึ่งใช้เป็นหลักในการดำเนินงานตามโครงการ คือ[14]

(1) จะต้องมีเหตุผลอย่างเพียงพอว่า รัฐจะไม่มีความรับผิดชอบจ่ายเงินทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมทุกประเภท ทุกความผิด

(2) จะต้องมีวิธีการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ คำนิยามอาชญากรรมหรือประเภทความผิดที่รัฐจะจ่ายเงินทดแทนให้แตกต่างจากอาชญากรรมที่รัฐจะไม่จ่ายเงินทดแทนให้

(3) จะต้องมีวิธีการตรวจสอบผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนความเสียหายและผู้ไม่มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนความเสียหายอย่างยุติธรรมและป้องกันการฉ้อฉล

(4) จะต้องไม่มีอคติต่อการปฏิบัติงานของตำรวจหรือศาล

(5) จะต้องไม่ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อระบบการประกันภัยของชาติ หรือการทดแทนความเสียหายแก่กรรมกรซึ่งปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรม

(6) ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานจะต้องไม่สูงเกินไป

จากการเรียกร้องของ Margery Fry อังกฤษจึงได้ตรากฎหมายว่าด้วยการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมออกใช้โดยใช้ชื่อว่า "Criminal Justice Act" และกฎหมายนี้มีการแก้ไขต่อมาอีกหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายเป็นการแก้ไขเมื่อปี 1988 คือ Criminal Justice Act 1988[15]

ตามกฎหมายดังกล่าว จะมีการจ่ายค่าทดแทนให้เหยื่ออาชญากรรม ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บในกรณีดังต่อไปนี้

---

[14]ประธาน วัฒนวาณิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม: แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ", หน้า 75-76.

[15]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.120.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(1) เป็นความผิดอาญา[16] ที่เป็นการประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายโดยความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 109(3) ของ Criminal Injuries Compensation Act 1988 หรือเป็นความผิดที่ต้องการการพิสูจน์ถึงเจตนาในการทำให้ตายหรือบาดเจ็บ

ความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 109(3) ดังกล่าวได้แก่[17]

(ก) ความผิดฐานบุกรุกเข้าไปในทางรถไฟ[18]

(ข) ข่มขืนกระทำชำเรา

(ค) ประทุษร้าย

(ง) วางเพลิง

(จ) เรียกค่าไถ่

(ฉ) การจำคุกผิดตัว

(ช) หน่วงเหนี่ยวกักขัง

(ซ) ความผิดตามมาตรา 2 และ 3 แห่ง Explosive Substances Act 1883[19]

(ฌ) ความผิดตามมาตรา 16,17 และ 18 แห่ง Firearms Act 1968[20]

---

[16]Halbury's Laws of England, fourth edition, Vol.11: Criminal Law, Evidence and Procedure; Crown proceedings and Crown Practice (Butterworths, London: Butterworth & Co.(Publishers) Ltd.,1976), p.474.

[17]David Miers, "The Compensation Provisions" The Criminal Law Review (January 1989): 40.

[18]ที่มาของความผิดฐานนี้มาจากกรณีที่พนักงานขับรถไฟได้รับความตกใจ และมีอาการทางประสาท ในกรณีที่มีผู้พยายามที่จะฆ่าตัวตายโดยการให้รถไฟทับ จุดประสงค์ของบทกฎหมายนี้ก็เพื่อจ่ายค่าทดแทนให้แก่พนักงานขับรถไฟสำหรับกรณีดังกล่าว (Peter Duff, "Legislation: Criminal Injuries Compensation: The Scope of the New Scheme", p.523.)

[19,20]ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา หรือประมาทให้เกิดการบาดเจ็บต่อร่างกายของผู้อื่น (Peter Duff, "Legislation: Criminal Injuries Compensation: The Scope of the New Scheme",p.523.)

(ญ) ความผิดฐานจราจล

(ฏ) ความผิดฐานทำลายความสงบหรือการต่อสู้ในที่สาธารณะ ตาม Public Order Act 1986

(ฏ) การพยายามกระทำความผิดตามข้อ (ก)-(ฏ)

อนึ่งตามมาตรา 109(2) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวคำว่า "ประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย" นี้รวมตลอดทั้งการประทุษร้ายโดยเชื้อโรค และการประทุษร้ายต่อเนื้อตัวร่างกายรวมทั้งจิตใจและทำให้แท้งลูกด้วย

(2) การจับกุมหรือพยายามจับกุมผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัย

(3) การป้องกันหรือพยายามป้องกันการกระทำผิด

(4) การช่วยผู้ทำหน้าที่จับหรือพยายามจับกุมผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยหรือผู้ซึ่งเข้าไปป้องกันหรือพยายามป้องกันการกระทำผิด[21]

แต่อย่างไรก็ดี C.I.C.B. จะไม่จ่ายค่าทดแทนให้ก็ต่อเมื่อ[22]

(1) ผู้กระทำผิดและเหยื่ออาชญากรรมเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน

(2) เว้นแต่ C.I.C.B. จะพิจารณาเห็นสมควร

(ก) เกิดความเสียหายขึ้นน้อยกว่า 50 ปอนด์ หรือต้องหยุดงานน้อยกว่าสามสัปดาห์[23]

(ข) ไม่รายงานเหตุการณ์ต่อตำรวจอย่างรวดเร็วที่สุด และ

(ค) ไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือคณะกรรมการตามสมควร

---

[21] Halbury's Laws of England, fourth edition, Vol.11: Criminal Law, Evidence and Procedure; Crown Proceedings and Crown Practice, p.474.

[22] Ibid.

[23] อัศวิน วัฒนวิบูลย์ และอมรรัตน์ กริยาผล, "การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา (ตอนที่ 3)", หน้า 113.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ง) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกาความสนใจในเรื่องการทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมได้รับการกระตุ้นโดยอาเธอร์ เจ.โกลด์เบอร์ก (Arthur J.Goldberg) ในขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลฎีกา[24]

ในการสำรวจมติมหาชนในสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.2507 ในความเห็นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมในความผิดฐานฆ่าคนตาย ว่ารัฐควรจะให้เงินทดแทนแก่ผู้ตายหรือครอบครัวของเขาหรือไม่ ปรากฏว่าประชาชนร้อยละ 62 เห็นว่ารัฐควรให้ความช่วยเหลือ ร้อยละ 29 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 9 ไม่ออกเสียง นับตั้งแต่การหยั่งประชามติของแกลลัป (Gallup) รัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาหลายรัฐได้ดำริที่จะเสนอกฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม (Victim Compensation Law) แบบใดแบบหนึ่งอยู่แล้ว[25]

ในปัจจุบันมีอย่างน้อย 43 มลรัฐที่มีกฎหมายว่าด้วยการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ[26] และยังมีกฎหมายของรัฐบาลสหรัฐคือ Federal Victim Compensation Act พ.ศ.2515[27] แต่ในปัจจุบัน รัฐบาลสหรัฐได้ดำเนินการร่างรัฐบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เป็นแบบฟอร์มมาตรฐานเพื่อให้มลรัฐต่าง ๆ ยึดถือเป็นแบบอย่างในการร่างกฎหมายของตนเรียกว่า "Uniform Crime Victims Reparations Act"[28]

---

[24]ประธาน วัฒนวาณิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม: แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ", หน้า 76.

[25]เรื่องเดียวกัน.

[26]Gilbert Geis, "Crime Victims and Victim Compensation Progarams" In Criminal Justice and the Victim edited by Mc. Donald, William F. (beverly Hills: SAGE Publications, 1976), p.242.

[27]ประธาน วัฒนวาณิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม: แนวความคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ", หน้า 75.

[28]ดูรายละเอียดในภาคผนวก

กฎหมายทดแทนค่าเสียหายดังกล่าวนี้ ในแต่ละมลรัฐจะมีหลักเกณฑ์ ที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วในทุก ๆ มลรัฐ จะตั้งจำนวนค่าทดแทนขั้นสูงสุดไว้ กล่าวคือ ประมาณไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ และในบางรัฐได้กำหนดจำนวนค่าทดแทนขั้นต่ำสุดไว้ โดยปกติมักเป็นจำนวนเท่ากับขาดรายได้ 2 สัปดาห์ (equivalent of two weeks' loss of earnings)[29] และนอกจากนี้การจ่ายค่าทดแทนนี้จะไม่สามารถเกิดขึ้นหากผู้กระทำผิดเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกันกับผู้เสียหาย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ได้รับค่าทดแทนหรือให้ผู้เสียหายได้กำไรจากการกระทำความผิดนั้นโดยมิชอบ (unjust enrichment) เช่น สามีทำร้ายภริยา และสามารถมีส่วนในเงินทดแทนที่ภริยาได้รับมานั้นอีกเป็นต้น และในทุกมลรัฐถือว่าเป็นความรับผิดชอบ (responsible) ของมลรัฐที่จะจ่ายค่าทดแทนให้เหยื่ออาชญากรรมด้วย[30]

โดยปกติแล้วรัฐจะไม่จ่ายค่าทดแทนให้หากเหยื่ออาชญากรรมไม่รายงานการกระทำผิดนั้นให้ตำรวจทราบทันที และไม่ให้ความร่วมมือในการสอบสวน และส่วนมากแล้วมลรัฐต่าง ๆ จะจ่ายค่าทดแทนให้กับเฉพาะบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในมลรัฐนั้น ๆ เท่านั้น แต่ก็มีบางรัฐเช่น แคลิฟอร์เนียที่จ่ายค่าทดแทนให้กับคนต่างด้าว ดังเช่น ในคดี Cabral V. State board of Control[31] ศาลตัดสินว่า คนต่างด้าวมีสิทธิได้รับการทดแทนดังกล่าวนี้ด้วย (all crime victims are eligible for compensation, even if they are illegal aliens) มลรัฐเพนซิลวาเนียจ่ายค่าทดแทนให้แก่บุคคลที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในเพนซิลวาเนีย หากปรากฏว่ารัฐที่ผู้นั้นอยู่อาศัยให้สิทธิพลเมืองของมลรัฐเพนซิลวาเนียเช่นเดียวกันนี้[32]

สำหรับความผิดที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมในสหรัฐอเมริกานี้ ก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละมลรัฐ เช่น ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียนั้นได้มีการตรากฎหมายช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายที่ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรมรุนแรง (crimes

---

[29] Encyclopedia of Crime and Justice Vol.4, p.1606.

[30] Ibid.

[31] 112 Cal.App. 3d 1012, 16g Cal. Reptr. 604 (1980).

[32] Encyclopedia of Crime and Justice Vol.4, pp.1606-1607.

of violence) ขึ้นในเดือนกันยายน ปี 1965[33] กฎหมายฉบับนี้ผูกติดอยู่กับประมวลกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมของมลรัฐ และบริหารงานโดย State Social Welfare Director ระบบการจ่ายค่าทดแทนนี้ถูกเรียกว่า "Aid to Victims of Crimes of Violence-AVCA" และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม 1966[34]

ตามกฎหมายดังกล่าวจะจ่ายค่าทดแทนให้สำหรับอาชญากรรมที่มีความรุนแรงโดยกฎหมายได้ให้คำนิยามคำว่า "อาชญากรรมที่มีความรุนแรง" (Crimes of Violence) ไว้ว่า หมายถึง การกระทำโดยเจตนาทำให้ร่ายกายผู้อื่นบาดเจ็บ ซึ่งผลแห่งการนี้ปรากฏว่า

(ก) อัยการได้ฟ้องผู้กระทำผิดในความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยเจตนา

(ข) คณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) ได้ถูกตั้งขึ้นในการดำเนินคดีอาญา

(ค) ได้มีการฟ้องคดีเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายโดยเจตนาในศาลคดีเด็กและเยาวชน

(ง) ผู้มีอำนาจตามกฎหมายหรือเจ้าหน้าที่ชันสูตรศพ รายงานว่าการบาดเจ็บหรือตายนั้นเป็นผลจากการกระทำผิด แต่อัยการได้รอการฟ้องร้องไว้ก่อนเนื่องจาก

- ผู้กระทำผิดตาย
- ผู้กระทำผิดยังไม่ถูกจับกุม
- ผู้กระทำผิดไม่มีความสามารถที่จะกระทำผิดตามที่กล่าวหาได้ เช่น เพราะอายุ เงื่อนไขทางสมองหรือสภาพแห่งจิต หรือตกอยู่ในอำนาจบังคับ
- หลักฐานไม่เพียงพอที่จะลงโทษผู้กระทำผิด

(จ) ศาลได้มีคำสั่งให้ผู้กระทำผิดจ่ายค่าปรับเพื่อสมทบในกองทุนเงินทดแทน (Indemnity fund)

---

[33]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.133.

[34]Walter C Reckless, The Crime Problem, p.146.

มลรัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้ต่อเมื่อได้มีการร้องขอภายใน 5 ปี นับแต่วันที่ได้มีการกระทำความผิด และการกระทำผิดนั้นได้กระทำขึ้นในแคลิฟอร์เนีย หรือผู้เสียหายหรือผู้ตายอยู่อาศัยในแคลิฟอร์เนีย[35]

แต่อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันนี้กฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนียนั้นนอกจากจะให้ค่าทดแทนสำหรับค่ารักษาพยาบาลและค่าเสียหายต่าง ๆ แล้ว ยังให้ค่าทดแทนในกรณีที่ทรัพย์สินได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการป้องกันการกระทำความผิด การจับกุมผู้กระทำผิด หรือการช่วยเหลือเจ้าพนักงานอีกด้วย และในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นเนื่องจากการช่วยเหลือผู้อื่นที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต ก็จะได้รับการทดแทนด้วย[36]

สำหรับในมลรัฐนิวยอร์คนั้น ในวันที่ 1 ตุลาคม 1966[37] ได้ตรากฎหมายว่าด้วยการทดแทนความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมขึ้น[38] โดยกฎหมายจะจ่ายค่าทดแทนให้เฉพาะในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมถูกทำร้ายบาดเจ็บหรือตายเท่านั้น และอาชญากรรมนั้นจะต้องถูกรายงานมายังตำรวจภายใน 48 ชั่วโมง[39]

ส่วนในมลรัฐแมสซาจูเสท ได้ตรากฎหมายการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมในปี 1967 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 1968[40]

---

[35]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, pp.134-135.

[36]Gilbert Geis, "Crime Victims and Victim Compensation Program" In Criminal Justice and the Victim, p.250.

[37]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.135.

[38]Gerald D. Robin, Introduction to the Criminal Justice System: Principles, Procedures, Practice, p.448.

[39]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.135.

[40]Ibid., p.137.

ในวันที่ 6 มิถุนายน 1967 ได้มีการสำรวจประชามติเกี่ยวกับระบบการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม ดังนี้[41]

(ก) แง่ข้อผูกพันทางกฎหมาย (legal obligation) การทดแทนของรัฐควรมีพื้นฐานว่ารัฐล้มเหลวในการป้องกันและรักษาความสงบ เป็นข้อผูกพันที่จะต้องบรรเทาความเสียหาย

(ข) ในแง่สวัสดิการสังคม (Social Welfare) ในสังคมที่เจริญจะมีความช่วยเหลือของรัฐมาก เช่น เจ็บป่วย ว่างงาน รัฐจึงควรช่วยเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นผลจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

(ค) เป็นการช่วยเหลือของรัฐ (grace of the government)

(ง) แง่ป้องกันอาชญากรรม (crime prevention) การทดแทนจะทำให้เหยื่ออาชญากรรมและประชาชนเข้ามาช่วยในการบังคับใช้กฎหมายและป้องกันอาชญากรรม

(จ) เหตุผลทางการเมือง (polilical reasons) มติมหาชนเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการ

(ฉ) เป็นการป้องกันความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมของเหยื่ออาชญากรรม จะทำให้เขามีความปรารถนาในการร่วมมือกับอัยการและตำรวจที่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

ตามกฎหมายของมลรัฐแมสซาจูเสทนั้น จะจ่ายค่าทดแทนในกรณีที่เป็นอาชญากรรมที่มีความรุนแรงที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บทรมาน หรือความตกใจจากผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง และรวมถึงความผิดจากยานยนต์[42] ส่วนในมลรัฐนอร์ธดาโกต้านั้น ให้ค่าทดแทนแก่เหยื่ออาชญากรรมในกรณี:

(ก) ได้รับบาดเจ็บหรือตายเนื่องมาจากผลของการประกอบอาชญากรรม

(ข) ป้องกันการกระทำผิด หรือ

---

[41]Ibid.,pp.137-138.

[42]Ibid., p.138.

(ค) จับกุมผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่ากระทำผิดหรือพยายามกระทำผิด[43]

(จ) ประเทศฟินแลนด์

ในปี 1973 รัฐสภาของฟินแลนด์ได้ออกกฎหมายว่าด้วยการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมจากกองทุนสาธารณะ (Public Fund) และกฎหมายนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 1974 ตามกฎหมายฉบับนี้รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมไม่เฉพาะแต่ในความผิดที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกายเท่านั้น แต่ให้ค่าทดแทนสำหรับความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ด้วย แต่อย่างไรก็ดี กรณีที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์นี้ ต้องปรากฏว่าผู้กระทำผิดได้กระทำผิดเนื่องจากเหตุใดเหตุหนึ่งดังนี้

- เป็นคนจรจัด
- เสพยาเสพติด
- มีความบกพร่องทางจิต จิตฟั่นเฟือน
- เมาสุรา
- ผู้กระทำผิดถูกจำคุกในเรือนจำหรือถูกจำกัดอิสรภาพ ทั้งนี้ไม่ว่าจะกระทำผิดนั้นในขณะที่อยู่ในความควบคุมของเรือนจำ หรือในขณะที่อยู่ในระหว่างพักการลงโทษของเรือนจำ หรือในระหว่างหลบหนีจากเรือนจำ หรืออยู่ในระหว่างการคุมประพฤติ หรือสำหรับเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นเด็ก หรือผู้เยาว์ในระหว่างที่อยู่ในระหว่างการคุมประพฤติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

นอกจากนี้ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายจากอุบัติเหตุทางการจราจร เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติการประกันภัยสำหรับการจราจร (Traffic Insurance Act of 1959)[44]

---

[43]Gilbert Geis, "Crime Victims and Victim Compensation Program" In Criminal Justice and the Victim, p.250.

[44]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.124.

(ฉ) ประเทศสวิสเซอร์แลนด์

ในกฎหมายของสวิสเซอร์แลนด์ โดยทั่วไปแล้วรัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรม ในกรณีที่เป็นความผิดต่อชีวิตร่างกายและจะจ่ายให้เมื่อเหยื่ออาชญากรรมไม่สามารถได้รับการชดใช้จากผู้กระทำผิดเท่านั้น[45]

(2) องค์กรผู้มีอำนาจวินิจฉัยเพื่อการจ่ายค่าทดแทนและการพิจารณาจ่ายค่าทดแทน

(ก) ประเทศนิวซีแลนด์

ตามบทบัญญัติ Criminal Injuries Compensation Act 1963 ดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการทดแทนความเสียหายอันเกิดจากอาชญากรรม (Crimes Compensation Tribunal) ประกอบด้วยกรรมการ 3 คน โดยความเป็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (Minister of Justice) ประธานต้องเป็นนักกฎหมาย (Lawyer) จากศาลสูงและทำงานมาอย่างน้อย 7 ปี กรรมการชุดนี้ทำหน้าที่เป็นกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง (Commission of Inquiry) ประธานมีอำนาจออกหมายเรียก (Summonses) ให้พยานมาให้การต่อคณะกรรมการหรือเรียกพยานเอกสารตลอดจนค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ในเบื้องต้นสำหรับการพิจารณาจ่ายค่าทดแทน สำหรับวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการนี้ เมื่อมีคำขอขึ้นมาคณะกรรมการจะกำหนดเวลาและสถานที่ในการทำการพิจารณา รวมทั้งการรับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ และจะสรุปออกมาในรูปของคำสั่ง (order) คำสั่งของคณะกรรมการนี้ถือเป็นที่สุด (There is no appeal against any decision by the tribunal.)[46]

ในการพิจารณาเพื่อจ่ายค่าทดแทนนี้ คณะกรรมการจะพิจารณาเป็นพิเศษในเรื่องอายุ (age) ความวิกลจริต (insanity) การเมาสุรา (drunkeness) หรือการไร้ความสามารถของผู้กระทำผิด (legal incapability of the offender) และ

---

[45]Ibid., pp.116-117.

[46]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.117.

พฤติกรรมของผู้เสียหายที่เป็นผลโดยตรงหรือทางอ้อม คือการก่อให้เกิดความบาดเจ็บหรือตาย การเข้าไปมีส่วนร่วมกับอาชญากรรมของผู้เสียหาย

สำหรับค่าทดแทนที่คณะกรรมการจะพิจารณาจ่ายให้นั้นจะจ่ายให้เป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน ความบาดเจ็บทรมานของผู้เสียหาย ค่าทดแทนนี้คณะกรรมการอาจจะสั่งให้จ่ายเป็นเงินก้อน (lump sum payment) หรือให้จ่ายเป็นระยะ ๆ ตามกำหนดเวลา (periodic payments) ก็ได้[47] ในกรณีที่ผู้เสียหายพิการ หรือทุพพลภาพไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน คณะกรรมการมีอำนาจที่จะจ่ายค่าทดแทนดังนี้

- 10 ปอนด์ 5 ชิลลิ่งต่อสัปดาห์ให้แก่ผู้เสียหาย บวก 1 ปอนด์ หากผู้เสียหายมีภริยาและบวก 10 ปอนด์ สำหรับบุตรแต่ละคนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี
- ในกรณีที่ผู้เสียหายตายจ่าย 9 ปอนด์ต่อสัปดาห์ บวก 10 ชิลลิ่งต่อสัปดาห์ สำหรับบุตรอายุไม่เกิน 18 ปี
- ค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน 1,000 ปอนด์
- ความเจ็บปวดทรมาน 500 ปอนด์[48]

แต่อย่างไรก็ดีปัญหาในเรื่องการบันดาลโทสะ (provocation) ของผู้เสียหายก็ถูกนำมาพิจารณาของคณะกรรมการด้วย ทั้งนี้โดยใช้เอกสารต่าง ๆ ในการนี้จากตำรวจและศาล และนอกจากนี้นิวซีแลนด์พยายามหาวิธีเรียกค่าทดแทนที่จ่ายไปคืนจากผู้กระทำผิดด้วย[49]

ในระบบของนิวซีแลนด์นี้รัฐบาลสามารถที่จะจ่ายค่าทดแทนได้ ไม่ว่าผู้กระทำผิดจะถูกดำเนินคดีถึงที่สุดหรือไม่ หรือไม่ได้ขึ้นกับคำพิพากษาของศาลสูงว่าผู้นั้นกระทำผิด

---

[47] Ibid., p.118.

[48] Walter C. Reckless, The Crime Problem, p.145.

[49] Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.119.

หรือไม่[50]

ในปีแรกของการใช้กฎหมายนี้ มีผู้ยื่นคำขอให้จ่ายค่าทดแทนเพียง 7 รายที่ได้รับการทดแทน[51] ใช้เงินทดแทนทั้งหมด 9,600 ดอลล่าร์[52] และเพิ่มเป็น 9 รายในปีที่ 2[53]

(ข) ประเทศออสเตรเลีย

ระบบผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าทดแทนของประเทศออสเตรเลียนี้ แตกต่างกันไปตามแต่กฎหมายของแต่ละมลรัฐ ในมลรัฐนิวเซ้าท์เวลล์เหยื่ออาชญากรรมสามารถยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายการคลังของรัฐ (State Treasury) ให้จ่ายค่าทดแทนให้แก่ตนได้ ทั้งนี้แม้ว่าผู้กระทำผิดจะไม่ถูกลงโทษก็ตาม แต่อย่างไรก็ดีการได้รับค่าทดแทนนี้หาใช่เป็นสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ หากแต่เป็นอำนาจของมลรัฐที่จะพิจารณาจ่ายค่าทดแทนหรือไม่ก็ได้[54] ส่วนในมลรัฐควีนส์แลนด์นั้น ผู้มีอำนาจพิจารณาก็คือรัฐบาลของมลรัฐ[55] สำหรับในมลรัฐวิคตอเรียได้จัดตั้ง Crime Compensation Tribunal ขึ้นในปี 1972 เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าทดแทน[56]

---

[50]อัศวิน วัฒนวิบูลย์ และอมรรัตรย์ กริยาผล, "การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียในคดีอาญา (ตอนที่ 3)", หน้า 116.

[51]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.119.

[52]อัศวิน วัฒนวิบูลย์ และอมรรัตรย์ กริยาผล, "การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียในคดีอาญา (ตอนที่ 3)", หน้า 116.

[53]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.119.

[54]Ibid., p.123.

[55]Ibid., p.124.

[56]Ibid.

(ค) ประเทศอังกฤษ

ตาม Criminal Justice Act 1988 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการทดแทนความเสียหายแห่งอาชญากรรม (The Criminal Injuries Compensation Board-C.I.C.B.) ขึ้นตั้งแต่เดือนสิงหาคม 1964[57] เพื่อเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าทดแทน ประกอบด้วยประธานคณะกรรมการและกรรมการนักกฎหมายอีก 7 คน แต่งตั้งโดย The Home Secretary หลังจากปรึกษากับ Lord Chancellor[58] คณะกรรมการนี้สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม[59] และประธานคณะกรรมการนี้จะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ทางกฎหมายอย่างกว้างขวาง และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการนี้เป็นที่สุด อุทธรณ์ไม่ได้ (its decisions are not subject to appeal or ministerial review)[60]

ในกรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการจราจรหรือ C.I.C.B. พิจารณาเห็นว่าความประพฤติของเหยื่ออาชญากรรมตลอดจนการดำรงชีวิตของเหยื่ออาชญากรรม เหยื่ออาชญากรรมไม่ควรได้รับค่าทดแทนไม่ว่าทั้งหมด หรือแต่บางส่วน C.I.C.B. สามารถลดจำนวนค่าทดแทนลงหรือไม่ให้ค่าทดแทนนั้นเลย[61] และนอกจากนี้การเข้าไปมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบของผู้เสียหายในความผิดนั้นจะถูกนำมาพิจารณาด้วยโดยหลักที่ว่าผู้เสียหายเองควรถูกติเตียนด้วย[62] ร้อยละห้าสิบของผู้กระทำผิดทำให้คณะกรรมการลดค่าทดแทนลง[63]

---

[57]Walter C. Reckless, The Crime Problem, p.145.

[58]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.120.

[59]Walter C. Reckless, The Crime Problem, p.145.

[60]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.120.

[61]Halbury's Laws of England, fourth edition, Vol.11: Criminal Law, Evidence and Procedure; Crown Proceedings and Crown Practice, p.474.

[62]อัศวิน วัฒนวิบูลย์ และ อมรรัตน์ กริยาผล, "การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียในคดีอาญา (ตอนที่ 3)", หน้า 112.

[63]เรื่องเดียวกัน, หน้า 114.

ค่าทดแทนที่จะจ่ายแก่เหยื่ออาชญากรรมนี้ จะคิดคำนวณตามหลักในเรื่องค่าเสียหาย (damages) ของ Common Law[64] และคณะกรรมการจะไม่จ่ายดอกเบี้ยให้ เนื่องจากการคำนวณค่าทดแทนนี้คำนวณในวันที่ที่จะจ่ายค่าทดแทนไม่ใช่คำนวณตั้งแต่วันที่ได้รับการประทุษร้าย[65]

ในกรณีความผิดฐานข่มขืน หรือความผิดทางเพศ C.I.C.B. จะจ่ายค่าทำแท้ง ค่าบาดเจ็บทรมาน และความตกใจกลัวอันเป็นผลจากการถูกข่มขืน[66] และในกรณีที่หญิงที่ถูกข่มขืนประสงค์ที่จะเอาเด็กที่เกิดจากผลของการข่มขืนนั้นไว้ คณะกรรมการสามารถพิจารณาจ่ายค่าทดแทนเป็นจำนวนไม่เกิน 5,000 ปอนด์ ให้แก่หญิงผู้นั้นได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 111(6) แห่ง Criminal Justice Act 1988[67]

ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมตายเนื่องจากการกระทำความผิด ค่าทดแทนนี้จะจ่ายให้แก่คู่สมรสและทายาท[68] และหากเหยื่ออาชญากรรมตายเนื่องจากการพยายามจับกุมผู้กระทำผิด ค่าทดแทนจะจ่ายให้แก่คู่สมรสที่เป็นม่าย หรือบุตรในกรณีที่ภริยาถึงแก่ความตาย หรือหากไม่มีบุตรหรือคู่สมรสค่าทดแทนจะจ่ายให้แก่บิดา และมารดา[69]

---

[64]Halbury's Laws of England, fourth edition, Vol.11: Criminal Law, Evidence and Procedure; Crown Proceedings and Crown Practice, p.474.

[65]David Miers, "The Compensation Provisions", p.41.

[66]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.119.

[67]David Miers, "The Compensation Provisions", p.41.

[68]Halbury's Laws of England, fourth edition, Vol. 11: Criminal Law, Evidence and Procedure; Crown Proceedings and Crown Practice, p.476.

[69]Ibid., p.477.

นอกจากนี้แล้วระบบการจ่ายค่าทดแทนของอังกฤษนี้ยังมีกรณีที่ป้องกันการได้รับค่าทดแทนสองครั้ง (double compensation) ในกรณีความผิดเดียวกัน[70] (The claimant connot expect to recover twice for the same injury)[71] เหยื่ออาชญากรรมไม่อาจขอรับค่าทดแทนจากรัฐ และเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดได้อีก (The Criminally injuried person is not permitted to have both the compensation awarded by the board and anything obtained through an ordinary common law claim)[72] ต้องเลือกเอาทางใดทางหนึ่ง

อนึ่ง ถึงแม้ว่าคำวินิจฉัยของ C.I.C.B. จะอุทธรณ์ไม่ได้ดังกล่าวมาข้างต้นก็ตาม แต่กฎหมายก็เปิดโอกาสให้มีการทบทวนคำขอใหม่ได้[73]

(ง) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ตามกฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ระบบการจ่ายค่าทดแทนนี้บริหารงานโดย State Social Welfare Director[74] ส่วนกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ค ได้จัดตั้ง New York's Crime Victims Compensation Board (CVCB) ขึ้น[75] ทำหน้าที่พิจารณาจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรม โดยในการพิจารณาจ่ายค่าทดแทนของคณะกรรมการดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การพิจารณาตามข้อบังคับของคณะกรรมการ (Rules of the Board) กล่าวคือ

---

[70]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.121.

[71]David Miers, "The Compensation Provisions", p.41.

[72]Ibid.

[73]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.121.

[74]Walter C. Reckless, The Crime Problem, p.146.

[75]Gerald C. Robin, Introduction to the Criminal Justice System: Principles, Procedures, Practice, p.448.

(ก) ผู้ยื่นคำร้องต้องมีหน้าที่ในการพิสูจน์ (burden of proof)

(ข) คณะกรรมการอาจสั่งให้มีการตรวจร่างกายของผู้ยื่นคำร้องโดยแพทย์ที่คณะกรรมการเป็นผู้เลือก

(ค) การพิจารณาของคณะกรรมการต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่

- ได้มีการเริ่มพิจารณาความผิดในศาลแล้ว
- เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ
- ผลประโยชน์ทางสวัสดิการ (welfare) ของผู้ยื่นคำร้องหรือทายาทอาจได้รับการกระทบกระเทือน
- เป็นกรณีที่เกี่ยวกับศีลธรรมอันดีของประชาชน (public morality) sinv
- ศาลยกฟ้องคดีที่ฟ้องผู้กระทำความผิดนั้น[76]

ตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์คนี้ เหยื่ออาชญากรรมสามารถที่จะได้รับค่าทดแทนจาก CVCB เป็นจำนวนไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์ สำหรับการขาดรายได้ (หรือ 250 ดอลลาร์ต่อสัปดาห์) แต่ไม่มีข้อจำกัดสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมถูกฆ่าตาย CVCB จะจ่ายให้ไม่เกิน 1,500 ดอลลาร์สำหรับค่าใช้จ่ายในการปลงศพและถ้าเหยื่ออาชญากรรมไม่ตาย CVCB จะจ่าย 20,000 ดอลลาร์ และนอกจากนี้ในมลรัฐนิวยอร์ค ถือว่าตำรวจจะต้องแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการทดแทนนี้ด้วย เช่นเดียวกับการแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบตามหลัก Miranda Warning ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2[77]

---

[76]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.135.

[77]Gerald C. Robin, Introduction to the Criminal Justice System: Principles, Procedures, Practice, p.449.

อนึ่งปัจจัยเรื่องการยั่วยุให้เกิดอาชญากรรม หรือการบันดาลโทสะเป็นสิ่งที่ CVCB นำมาพิจารณาในการจ่ายค่าทดแทนด้วย และ CVCB จะไม่จ่ายค่าทดแทนให้หากปรากฏว่าเหยื่ออาชญากรรมและอาชญากรเป็นญาติกัน หรืออยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน[78]

ในปีแรกของการดำเนินงานใช้เงินไปทั้งสิ้น 500,000 ดอลลาร์[79] และการดำเนินงานที่ผ่านมาร้อยละ 29 ของผู้ยื่นคำขอให้มีการจ่ายค่าทดแทนเป็นผู้หญิง อายุโดยเฉลี่ยประมาณ 50 ปี[80] ตามกฎหมายของมลรัฐแมสซาจูเสท กำหนดให้ศาลของมลรัฐเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าทดแทน เนื่องจากศาลเป็นผู้มีความชำนาญที่สุด เป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนขณะที่การใช้ระบบกรรมการจะมีปัญหาในเรื่องผลประโยชน์ของสังคมที่เกิดขึ้นในจิตใจ

คำร้องขอค่าทดแทนตามกฎหมายของมลรัฐแมสซาจูเสทต้องยื่นต่อศาล คำร้องจะถูกพิจารณาไม่ช้ากว่า 1 ปีหลังจากพิจารณาความผิด หรือไม่น้อยกว่า 90 วัน หลังจากผู้เสียหายตาย อัยการของรัฐจะได้รับการแจ้งจากเจ้าหน้าที่ศาลในเรื่องคำร้องขอรับค่าทดแทน เขาจะทำหน้าที่เป็นคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และมีอำนาจสืบสวน และอาจเห็นด้วยหรือคัดค้านให้ศาลรู้ เหยื่ออาชญากรรมจะต้องแสดงหลักฐาน เหยื่ออาชญากรรมจะต้องบาดเจ็บ และเสียค่าใช้จ่ายแล้วอย่างน้อย 100 ดอลลาร์ หรือป่วยอย่างน้อย 2 สัปดาห์ติดกันจึงจะมีสิทธิได้รับการทดแทน การทดแทนจะไม่จ่ายเกินความเป็นจริง แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์

อนึ่ง ศาลจะพิจารณาการกระทำของเหยื่ออาชญากรรมด้วย ศาลอาจไม่ให้หรือลดค่าทดแทน จำนวนการทดแทนอาจลดลงถ้าเหยื่ออาชญากรรมได้รับการชดใช้จากผู้กระทำผิดบ้างแล้ว หรือจากการประกันภัย หรือกองทุนสาธารณะอื่น ๆ ด้วย[81]

---

[78]Ibid.

[79]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, p.135.

[80]Gilbert Geis, "Crime Victims and Victim Compensation Program" In Criminal Justice and the Victim, p.253.

[81]Stephen Schafer, Victimology: The Victim and His Criminal, pp.138-139.

ในมลรัฐฮาวาย ในปี 1968 ได้จัดตั้งคณะกรรมการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม (Criminal Injuries Compensation Commission) ขึ้นเพื่อเป็นผู้พิจารณาจ่ายค่าทดแทน ประกอบด้วยกรรมการจำนวน 3 คน ระบบการทดแทนในมลรัฐนี้มีความแตกต่างจากระบบของมลรัฐอื่น ๆ ที่น่าสนใจมาก กล่าวคือ

(ก) ไม่ต้องมีการพิสูจน์ว่าผู้เสียหายมีความจำเป็นทางการเงินหรือไม่[82]

(ข) เป็นมลรัฐเดียวที่ทดแทนความเสียหายโดยรวมถึงค่าบาดเจ็บและค่าทำขวัญ (Only Hawaii permits financial awards for "pain and suffering")[83]

(ค) อย่างน้อยในปี ค.ศ.1972 รัฐอนุญาตให้สามารถรับการทดแทนในฐานคนงาน และเหยื่ออาชญากรรมจากอาชญากรรมได้ด้วยในค่าบาดเจ็บและทรมาน ซึ่งต่างจากปัจจุบัน[84]

มลรัฐฮาวายนั้น รัฐเป็นผู้ที่เข้าใจในหน้าที่ในการป้องกันประชาชนจากผลของอาชญากรรมเป็นอย่างมากและยอมให้มีการชดใช้ค่าเสียหายได้ 2 ทาง ไม่ว่าจะเป็นทางการประกันภัย และการจ่ายค่าทดแทนโดยรัฐ[85]

(จ) <u>ประเทศฟินแลนด์</u>

ผู้มีอำนาจจ่ายค่าทดแทนของประเทศฟินแลนด์นี้คือ State Accident Office ซึ่งจะพิจารณาจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมจากใบคำขอที่ยื่นเข้ามา ในปีแรกของการใช้ระบบจ่ายเงินทดแทนนี้ มีคำขอที่ยื่นเข้ามาประมาณ 300 ฉบับ แต่มีคำขอเพียงครึ่ง

---

[82] Ibid. p.140.

[83] Gerald D. Robin, <u>Introduction to the Criminal Justice System: Principles, Procedures, Practice</u>, p.449.

[84] Stephen Schafer, <u>Victimology: The Victim and His Criminal</u>, p.140.

[85] Ibid.

หนึ่งที่ได้รับการพิจารณาให้จ่ายค่าทดแทน และจำนวนคำขอที่ยื่นเข้ามานั้นประมาณร้อยละ 50 เป็นคำขอในความผิดที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกายและทรัพย์สินรวมกันอยู่ในกรณีเดียวกัน และผู้ยื่นคำขอส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 32 ปี และมักเป็นผู้ประกอบอาชีพแรงงานที่มีฝีมือ (Skilled workers) และแรงงานที่ไร้ฝีมือ (Unskilled workers) และเช่นเดียวกับกฎหมายของออสเตรเลีย การจะจ่ายค่าทดแทนให้เหยื่ออาชญากรรมหรือไม่นั้น จะนำเอาข้อเท็จจริงในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับเหยื่ออาชญากรรม (Criminal-Victim relationships) และการมีส่วนรับผิดชอบของเหยื่ออาชญากรรมมาพิจารณาร่วมด้วย เช่น ปัญหาว่าผู้กระทำผิดและเหยื่ออาชญากรรมควรอยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกันหรือไม่ หรือเหยื่ออาชญากรรมมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดความผิดขึ้น ค่าทดแทนจะถูกปรับ (Adjusted) ให้ถูกต้อง[86]

(3) ตัวอย่างการจ่ายค่าทดแทน

ในหัวข้อนี้จะเป็นการศึกษาถึงตัวอย่างของการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมตามกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ว่ากรณีหรือคดีที่เกิดขึ้นลักษณะต่าง ๆ กัน เหยื่ออาชญากรรมเป็นบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน จำนวนค่าทดแทนที่ได้รับจะเป็นเช่นใด

(ก) ประเทศอังกฤษ

ในเดือนมกราคม 1966 C.I.C.B ได้รายงานว่าในปี 1965 มีคำขอให้จ่ายค่าทดแทนที่ยื่นเข้ามาถึง 2,216 ฉบับ และเงินจำนวน 304, 643 ปอนด์ (ประมาณ 853,000 ดอลลาร์) ได้จ่ายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม ตัวอย่างที่ C.I.C.B. จ่ายค่าทดแทนให้เช่น[87]

---

[86]Ibid., pp.124-125.

[87]Ibid., pp.121-122.

- หญิงอายุ 59 ปี ถูกทำร้ายร่างกายสาหัส และเข้ารักษาตัวอย่างในโรงพยาบาลถึง 2 เดือน เธอได้รับค่าทดแทน 582 ปอนด์

- เด็กหญิงอายุ 14 ปี ถูกเด็กผู้ชายอายุ 12 ปี ตีเนื่องจากโต้เถียงกัน เธอได้รับค่าทดแทน 255 ปอนด์

- หญิงอายุ 67 ปี ถูกคนแปลกหน้าทำร้ายและถูกข่มขืน และได้รับอันตรายมากเธออาจจะทำงานอีกไม่ได้เลย เธอได้รับค่าทดแทน 2,020 ปอนด์

- เด็กหญิงอายุ 7 ปี ถูกประทุษร้ายทางเพศ เธอได้รับค่าทดแทน 251 ปอนด์

- ชายอายุ 26 ปี ซึ่งเป็นคนเก็บค่าโดยสารรถประจำทาง ถูกวัยรุ่นที่ไม่ยอมจ่ายค่าโดยสารทำร้าย เขาไม่สามารถทำงานได้ถึง 10 สัปดาห์ เขาได้รับค่าทดแทน 368 ปอนด์

- ชายอายุ 29 ปี ซึ่งเป็นเจ้าของร้านขายของจับขโมย ขโมยขับรถชนเขาในขณะที่เขาพยายามป้องกันมิให้ขโมยหลบหลี เขาได้รับค่าทดแทน 225 ปอนด์

- เด็กชายอายุ 7 ปี ถูกเด็กชายอื่นยิงปืนลมเข้าที่ตา ซึ่งทำให้ตาของเขาเสียไปโดยสิ้นเชิง เขาได้รับค่าทดแทน 2,250 ปอนด์

- เด็กชายอายุ 17 ปี ถูกทำร้ายโดยแก๊งค์วัยรุ่น แขนและข้อมือของเขาได้รับบาดเจ็บอย่างมาก เขาได้รับค่าทดแทน 773 ปอนด์

- ชายอายุ 60 ปี ถูกคนแปลกหน้าต่อยและล้มลง และถึงแก่ความตายเมื่อไปถึงโรงพยาบาล ภรรยาของเขาซึ่งอายุ 60 ปีเช่นกัน ได้รับค่าทดแทน 12 ดอลลาร์ต่อสัปดาห์

(ข) <u>ประเทศสหรัฐอเมริกา</u>

การจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมตามกฎหมายของแคลิฟอร์เนียมีอยู่มากมาย ตัวอย่างเช่น หญิงผู้หนึ่งถูกจับตัวไปเรียกค่าไถ่ และถูกข่มขืน รวมทั้งถูกทำร้ายอย่างรุนแรงที่ศีรษะและร่างกาย เธอไม่อาจไปทำงานได้ถึง 35 วัน เสื้อผ้าและรองเท้าเสียหาย และเธอต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูเด็ก เธอได้รับค่าทดแทน 984.50 ดอลลาร์ เหยื่อที่ถูกข่มขืน

อีกรายหนึ่งเธอได้รับค่าทดแทนสำหรับเสื้อกันหนาว 50 ดอลลาร์ ชุดชั้นใน 5 ดอลลาร์ เสื้อ 7 ดอลลาร์ และกางเกง 8 ดอลลาร์ เหยื่ออีกรายหนึ่งถูกทำร้ายในขณะที่เกิดการจราจลเขาได้รับค่าทดแทน 9.95 ดอลลาร์ สำหรับถุงมือด้านซ้ายที่หายไป เป็นต้น[88]

จะเห็นได้ว่า รายละเอียดของกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐของประเทศต่าง ๆ นี้จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศโดยเฉพาะในเรื่องความผิดที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้ บางประเทศรัฐจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมในทุกความผิดแม้ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ประเทศออสเตรเลีย (มลรัฐวิคตอเรีย) และฟินแลนด์ บางประเทศการจ่ายค่าทดแทนก็ถูกจำกัดลงโดยเงื่อนไขของกฎหมาย แต่อย่างไรก็ดีแม้กฎหมายของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันดังกล่าว แต่ก็อาจสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในเรื่องนี้ที่ใช้อยู่ในประเทศต่าง ๆ ในส่วนที่มีความคล้ายคลึงกันได้ 3 ประการคือ

(1) ทุกประเทศจะให้ความสำคัญแก่ความผิดที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และข่มขืนกระทำชำเราก่อนความผิดฐานอื่น รัฐจึงจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมในกรณีเกิดการกระทำความผิดดังกล่าวขึ้น เป็นพื้นฐานเหมือนกันทุกประเทศ

(2) การพิจารณาจ่ายค่าทดแทน จะมีการนำเอาประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของเหยื่ออาชญากรรม และประเด็นเรื่องการอยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกันของผู้กระทำผิด และเหยื่ออาชญากรรมมาเป็นข้อพิจารณาในการวินิจฉัยจ่ายเงินค่าทดแทน และกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนด้วย

(3) ใช้ระบบคณะกรรมการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเพื่อการจ่ายค่าทดแทนเป็นส่วนมาก

---

[88]Gilbert Geis, "Crime Victims and Victim Compensation Program" In Criminal Justice and the Victim, p.254.

2. ข้อเสนอแนะของ International Conferences on Victim Compensation[89]

(1) การประชุม International Symposium on Victimology ในปี 1973 ที่เยรูซาเล็ม

ในการประชุมครั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้ทุกประเทศมีระบบการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐโดยรีบด่วน (as a matter of urgency)

แต่อย่างไรก็ดี ในการประชุมนี้ที่ประชุมก็ได้เสนอปัญหาที่เกี่ยวกับเรื่องนี้หลายประการเช่น

- ความเสียหายใดบ้างที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้
- การมีส่วนร่วมหรือก่อให้เกิดอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรม สมควรที่จะนำมาพิจารณาด้วยหรือไม่
- รัฐจะสามารถเรียกเงินที่จ่ายทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมคืนจากผู้กระทำผิดได้หรือไม่
- รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้หรือไม่ ถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิด(not guilty)
- ควรมีองค์กรเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรงหรือไม่

(2) Preparatory Colloquium of the Eleventh International Congress on Penal Laws in 1974

ในปี 1973 ได้มีการประชุมเพื่อเตรียมการที่จะมี International Congress on Penal Laws ในปี 1974 ขึ้นที่ Max-Planck-Institute ใน Freiberg ประเทศเยอรมัน

ที่ประชุมได้ประชุมในเรื่องการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมและได้มีข้อสรุปว่า รัฐควรมีความรับผิดเบื้องต้นที่จะทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรม โดยใช้เงินกองทุนสาธารณะ และความผิดที่จะทดแทนให้เหยื่ออาชญากรรมคือ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายที่ทำโดยเจตนา แต่ในความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ และการกระทำโดยประมาทจะไม่มีการ

---

[89]Ibid., pp.125-128.

ทดแทน และการได้รับค่าทดแทนนี้ควรเป็นสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมมิใช่เป็นเพียงการจ่ายเงินโดยขึ้นอยู่กับอำเภอใจของรัฐหรือองค์กรของรัฐ (ex gratia) เท่านั้น

สำหรับในเรื่องผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าทดแทนนั้น ที่ประชุมได้มีมติว่าผู้ที่จะมีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าทดแทนอาจเป็นองค์กรที่มีอำนาจทางตุลาการ หรือองค์กรที่มีอำนาจทางบริหารก็ได้ ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละรัฐ แต่อย่างไรก็ดีศาลควรจะมีอำนาจที่จะให้ข้อแนะนำแก่ผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายค่าทดแทนดังกล่าวได้ว่า จำนวนค่าทดแทนที่เหมาะสมควรจะเป็นเท่าใด

อนึ่ง ในที่ประชุมครั้งนี้ยังทิ้งปัญหาไว้ว่าศาลอาญาควรจะมีอำนาจในการสั่งให้มีการจ่ายค่าทดแทนโดยผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไม่ต้องมีคำขอขึ้นมา หรือศาลอาญาควรจะมีอำนาจวินิจฉัยให้มีการจ่ายค่าทดแทนโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายได้รับจากคดีในส่วนแพ่ง

(3) <u>The Eleventh International congress of Penal Laws in 1974 ที่กรุงบูดาเปสต์ ประเทศฮังการี</u>

การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นโดย Association International de Droit Pénal (International Association of Penal Law) ที่ประชุมมีมติยืนยันตามมติของการประชุม Preparatory Colloquium of the Eleventh International Congress on Penal Laws ในปี 1973 ดังกล่าว

(4) <u>The Second International Symposium on Victimology ในปี 1976 ที่บอสตัน แมสซาจูเสท ประเทศสหรัฐอเมริกา</u>

ในการประชุมในหัวข้อที่ 3 ว่าด้วย "The Victim and The Society" ได้กล่าวถึงปัญหาของการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมหลายประการ แต่ที่ประชุมได้ทิ้งปัญหาดังกล่าวไว้สำหรับการประชุมระหว่างประเทศในคราวต่อไป

3. โครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยทางอื่นนอกจากการจ่ายค่าทดแทนโดยรัฐ

นอกจากการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ อันเป็นวิธีที่รัฐให้การเยียวยาแก่บุคคลเหล่านั้นดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีโครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยวิธีอื่นนอกจากการจ่ายค่าทดแทนนี้อีก ซึ่งในการศึกษาถึงโครงการอื่น ๆ นี้ ผู้เขียนเห็นว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการให้การช่วยเหลือและสงเคราะห์เหยื่ออาชญากรรม เพราะเหยื่ออาชญากรรมนั้นนอกจากจะได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกายแล้ว ทางด้านจิตใจก็เป็นสิ่งที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับความหม่นหมองอยู่ด้วย และเพียงค่าทดแทนที่ได้รับไม่อาจทำให้ความหม่นหมองทางจิตใจลบเลือนไปได้ทั้งหมด การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยวิธีอื่น ๆ จึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างมาก ดังนั้นในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงโครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยวิธีอื่นนอกจากการจ่ายค่าทดแทนโดยรัฐ โดยจะแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ คือ

(1) โครงการของต่างประเทศ

(2) โครงการของประเทศไทย

ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดดังนี้

(1) โครงการของต่างประเทศ

ในสหรัฐอเมริกา มีโครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมอยู่มากมาย ซึ่งสามารถแบ่งการช่วยเหลือดังกล่าวออกได้เป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้ ทั้งนี้โดยการช่วยเหลือดังกล่าวต่างก็มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือและฟื้นฟูให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดิมต่อไป[90]

---

[90]Gerald D. Robin, Introduction to the Criminal Justice System: Principles, Procedures, Practice (New York: Harper & Row, Publishers, 1980), p.450.

(1) การให้คำปรึกษาแนะนำ

(2) การส่งเหยื่ออาชญากรรมไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

(3) การให้ข่าวสารและข้อมูลแก่เหยื่ออาชญากรรม

ในเซนต์หลุยส์ มิสซูรี่ มีการให้คำแนะนำปรึกษาเหยื่ออาชญากรรม 350 คน ในแต่ละปี และมีการจัดสรรอาหาร เครื่องนุ่งห่มรวมทั้งการจัดพาหนะในการเดินทางตามที่จำเป็น ให้แก่เหยื่ออาชญากรรมอย่างเร่งด่วนด้วย งานส่วนใหญ่ของการบริการเหยื่ออาชญากรรมนี้มัก เป็นการส่งเหยื่ออาชญากรรมไปตามหน่วยงานทางด้านสวัสดิการต่างๆ ตลอดจนโรงพยาบาล อาสาสมัครในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการให้บริการทางด้านกฎหมาย การสงเคราะห์เด็ก และการช่วยเหลือให้มีการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ของเหยื่ออาชญา-กรรม รวมทั้งการเชิญชวนให้นายจ้างต่าง ๆ จ้างงานเหยื่ออาชญากรรมด้วย นอกจากนี้ ยังมี การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายทางด้านการรักษาพยาบาล การเรียกร้องเงินค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับ ประกันภัย และช่วยเหลือให้มีการทดแทนสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีวิตที่สูญหายหรือถูกขโมย ไปด้วย[91] นอกจากนี้ ในบางกรณียังมีการช่วยเหลือให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับการชดใช้ค่าเสีย หายจากผู้กระทำผิดหรือร้องขอต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งคุมประพฤติผู้กระทำผิดอีกด้วย[92]

โครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมใน Fort Lauderdale มลรัฐฟอริด้า ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกรมตำรวจจะเป็นผู้จัดหา "ที่ปรึกษาของเหยื่ออาชญากรรม" (Victim advocates) เพื่อให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่เหยื่ออาชญากรรมในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์หรือ ในความผิดร้ายแรงต่าง ๆ[93] ใน Aurora มลรัฐโคโลราโด้ตำรวจและประชาชนร่วมมือกัน

---

[91]Anne Newton, "Aid to the Victim: Victim Aid Programs" Crime and Delinquency Literature (December, 1976): 509.

[92]Mark R. Arnald, "Will Citizens Change the Judicial Process?" Judicature (August-September 1976): 77.

[93]Leo F. Callahan, "The Victim Advocate" Police Chief (April 1975): 50-51.

ใช้ผู้หญิงอาสาสมัครในการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมให้พ้นจากความหม่นหมองภายหลังจากเกิดอาชญากรรมและช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมตลอดเวลาของการสอบสวนหรือการตรวจร่างกายในโรงพยาบาล[94]

ในกรณีที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ในสหรัฐอเมริกาจะมีศูนย์ต่อต้านการข่มขืน(Rape Crisis Centers) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมดังกล่าวนี้ โดยศูนย์ดังกล่าวจะให้ข่าวสารข้อมูลตลอดจนให้ที่พักพิงชั่วคราว และบางครั้งการช่วยเหลือดังกล่าวขยายไปถึงการปรับปรุงสภาพจิตใจของเหยื่ออาชญากรรมภายหลังที่การพิจารณาเสร็จสิ้นลง และมีอยู่เสมอที่การช่วยเหลือกระทำโดยผู้หญิงที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของความผิดประเภทนี้ การช่วยเหลือรวมไปถึงการดูแลเหยื่ออาชญากรรมในการให้ปากคำต่อตำรวจหรือศาล[95]

(2) โครงการของประเทศไทย

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายหรือระบบการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ ดังเช่นในประเทศบางประเทศดังกล่าวมาแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้หมายความว่าประเทศไทยไม่มีการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมเลยแต่ประการใด ประเทศไทยยังมีองค์การบางองค์การที่กำลังให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมอยู่เช่นกัน แต่การให้ความช่วยเหลือต่อเหยื่ออาชญากรรมขององค์การเหล่านั้นจะจำกัดอยู่ภายใต้โครงการรวมขององค์การเป็นส่วนหนึ่งของโครงการหรือเป็นงานให้บริการภายใต้โครงการใดโครงการหนึ่ง ยกเว้นโครงการของศูนย์ต่อต้านการข่มขืน (Rape Crisis Center) ของสมาคมพัฒนาประชากรเท่านั้นที่เป็นโครงการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยตรง แนวทางในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยทั่วไป มีอยู่หลายรูปแบบจัดขึ้นภายใต้

---

[94]Anne Newton, "Aid to Victim: Victim Aid Programs", pp.510-512.

[95]Gerald D.Robin, "Forcible Rape: Institutionalized Sexism in the Criminal Justice System" CD (April 1977): 136-153.

โครงการขององค์การสังคมสงเคราะห์ มูลนิธิ สมาคมและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ กระบวนการให้ความช่วยเหลือและบริการต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การและโครงการ ในที่นี้จะกล่าวถึงการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมขององค์การต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางและกระบวนการในแต่ละแห่งที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน[96]

(ก) ศูนย์ต่อต้านการข่มขืน

ศูนย์ต่อต้านการข่มขืนจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2525 โดยสมาคมพัฒนาประชากร (Population and Community Development Association) เป็นโครงการหนึ่งของสมาคมซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากรและชุมชน ในปัจจุบันศูนย์ต่อต้านการข่มขืนตั้งอยู่ที่เลขที่ 8 สุขุมวิทซอย 12 กรุงเทพมหานคร การจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการข่มขืนสืบเนื่องมาจากสมาคมพัฒนาประชากรได้ดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องการให้บริการด้านการวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด การทำแท้ง และบริการทางแพทย์ที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งผู้บริหารเห็นว่าสมาคมควรมีบทบาทในการแก้ปัญหาและให้ความช่วยเหลือแก่หญิงที่ถูกข่มขืน เพราะตระหนักว่าสถิติอาชญากรรมทางเพศได้เพิ่มสูงขึ้นและปัญหาการข่มขืนเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอีกปัญหาหนึ่งในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

ศูนย์ต่อต้านการข่มขืนได้กำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

- แผนงานระยะสั้น แบ่งออกได้ดังนี้

(1) ให้คำปรึกษาและแนะนำด้านกฎหมายแก่ผู้ขอความช่วยเหลือในการดำเนินคดีหรือสมควรจะปฏิบัติอย่างไรในกรณีที่เขาต้องการดำเนินคดี ศูนย์จะช่วยเหลือในการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(2) ให้ความช่วยเหลือในด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยให้บริการทางการแพทย์ พยาบาล และการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้มาขอความช่วยเหลือ

---

[96]ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ, อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม: ปัญหา อุปสรรคและแนวทางควบคุม, หน้า 221-222.

(3) ให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ผู้ถูกข่มขืนตั้งครรภ์ และประสงค์จะทำแท้ง

(4) ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์การอื่น ๆ ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับสตรี เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่สตรีผู้ถูกข่มขืน

การให้ความช่วยเหลือในระยะสั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปลอบใจและให้กำลังใจเพราะผู้เสียหายส่วนใหญ่จะขาดที่พึ่ง เมื่อได้รับการเยียวยารักษาทางร่างกายและจิตใจแล้วจึงจะพิจารณาการดำเนินการตามกฎหมายและพยายามลดขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อมิให้หญิงผู้เคราะห์ร้ายเหล่านี้ได้รับความอับอายเพิ่มขึ้นอีก

- แผนงานระยะยาว แบ่งออกได้ดังนี้

(1) แสวงหาความร่วมมือกับสถาบันทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อศึกษาสาเหตุและการป้องกัน วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบทางด้านจิตใจของหญิงที่ถูกข่มขืน

(2) ศึกษาสาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดของชาย

(3) เผยแพร่ความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับปัญหา "การข่มขืน" เพื่อให้บุคคลมีทัศนคติต่อปัญหานี้อย่างถูกต้อง เห็นเป็นเรื่องชั่วร้าย และบุคคลทุกคนที่มีหน้าที่จะต้องช่วยกันขจัดปัญหานี้ สร้างค่านิยมต่อต้านการข่มขืนและให้ความเห็นใจแก่หญิงผู้เคราะห์ร้าย

(4) ทำการรณรงค์และติดตามการดำเนินคดีเพื่อให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษ

(5) ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการประสานงานเพื่อให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมต่อต้านการข่มขืนในแหล่งและชุมชนต่าง ๆ

(6) ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงาน และองค์การที่เกี่ยวข้องโดยตรงทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและอำนวยความสะดวกให้แก่หญิงสาวที่มาขอความช่วยเหลือและร้องทุกข์

ในเรื่องขอบเขตในการให้บริการ ศูนย์ต่อต้านการข่มขืนจะให้บริการแก่หญิงทุกคนที่เคราะห์ร้าย และประสบปัญหาโดยไม่จำกัดส่วนใหญ่ผู้มาขอรับความช่วยเหลือและบริการเป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง นับตั้งแต่ก่อตั้งศูนย์เป็นต้นมาได้มีผู้มาขอใช้บริการประมาณ 100 คนเศษ (จนถึงปี พ.ศ.2531) จากการศึกษาสถิติการข่มขืนในประเทศไทยของกลุ่มเพื่อนหญิงประมาณว่ามีอัตราการข่มขืน 5 คนต่อหนึ่งนาที แต่อย่าง

ไรก็ตาม การที่มีผู้มารับบริการน้อยอาจมีสาเหตุมาจาก ประการแรกไม่ทราบว่ามีศูนย์ฯ ให้ความช่วยเหลือ ประการที่สอง ต้องการปิดเป็นความลับ ประการที่สาม ไม่มั่นใจว่าศูนย์ฯ จะเก็บรักษาความลับของผู้มาขอความช่วยเหลือได้[97] ประการที่สี่ สตรีผู้เคราะห์ร้ายจะได้รับความกระทบกระเทือนทางใจอย่างแสนสาหัส บางคนเกิดภาวะประสาทหลอนจนกลายเป็นโรคจิต การเผชิญหน้ากับครอบครัว คนรัก ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เป็นภาวะที่ทำตัวและทำใจได้ยากยิ่ง จิตใจของผู้ถูกข่มขืนจะมีทั้งความโกรธ ความคับแค้น อับอายและต้องการความเห็นใจกลัวว่าจะได้รับการดูถูกเหยียดหยาม หวาดวิตก สูญเสียความเชื่อมั่นในตัวเอง[98]

ในแง่ของการประเมินผลการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว ยังมีขอบเขตจำกัดอยู่มาก ปัจจุบันศูนย์ต่อต้านการข่มขืนอาศัยอาสาสมัครเข้ามาช่วยทำงาน ได้แก่ทนายความและนักสังคมสงเคราะห์ สำหรับผู้มาขอรับบริการส่วนใหญ่เป็นผู้ซึ่งถูกคนรู้จักข่มขืน และประสบปัญหาในด้านการแสวงหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด ซึ่งทำให้ผู้กระทำผิดไม่ได้รับโทษตามกฎหมาย นอกจากนั้น ก็มีกรณีมาขอรับความช่วยเหลือโดยอ้างว่า ตนถูกข่มขืนซึ่งไม่เป็นความจริง แต่ต้องการมาขอรับบริการทำแท้ง ส่วนมากจะเกิดแก่หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนสมรส อนึ่งในด้านการติดตามผลผู้มารับบริการ ศูนย์ต่อต้านการข่มขืนจะไม่เข้าไปติดตามผลผู้มาขอรับบริการ เพราะจะทำให้เขาและครอบครัวเกิดความไม่สบายใจ ยกเว้นในกรณีที่ผู้เสียหายต้องการความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง กล่าวโดยสรุป ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีองค์การหรือหน่วยงานใดให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมในลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่การดำเนินงานของศูนย์ต่อต้านการข่มขืนได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนหญิง นอกจากนั้นศูนย์ต่อต้านการข่มขืนยังได้ร่วมกับองค์กรสตรีอื่น ๆ ในการรณรงค์และให้ความช่วยเหลือแก่หญิงหรือเด็กซึ่งถูกล่อลวงหรือลักพามาจากชนบทเพื่อค้าประเวณีในกรุงเทพมหานครอีกด้วย[99]

---

[97]เรื่องเดียวกัน, หน้า 221-225.

[98]สุบรรณ์ พันธ์วิศาวาส และคณะ, "สถานการณ์อาชญากรรมทางเพศด้านการข่มขืนในประเทศไทย" วารสารอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม 3 (ภรกฎาคม 2528): 64.

[99]ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์และคณะ, อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบานการยุติธรรม: ปัญหา อุปสรรคและแนวทางควบคุม, หน้า 225-226.

(ข) มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง

ปอ เต็ก ตึ๊ง เป็นองค์การกุศลที่มีขอบเขตการดำเนินงานกว้างขวางที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย มูลนิธินี้มีบทบาทในด้านการสังคมสงเคราะห์โดยเฉพาะการบำบัดทุกข์อันเกิดจากภัยพิบัติต่าง ๆ ความคิดในการดำเนินงานของมูลนิธิเริ่มเป็นครั้งแรกในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2439 และต่อมาได้จดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิตามกฎหมายเมื่อปี พ.ศ.2480 การดำเนินงานขององค์การนี้เจริญเติบโตเป็นปึกแผ่นเรื่อยมาตามลำดับ ในปัจจุบันมูลนิธิปอ เต็ก ตึ๊ง ตั้งอยู่ที่ 326 ถนนเจ้าคารพ พลับพลาไชย กรุงเทพมหานคร

แนวความคิดในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยขององค์การนี้เริ่มต้นจากอิทธิพลและความคิดของการสังคมสงเคราะห์ในประเทศจีน เมื่อชาวจีนอพยพมาอยู่ในประเทศไทย ก็ได้นำหลักการสังคมสงเคราะห์ของพระภิกษุองค์หนึ่ง ชื่อ ไต้ฮง โจวซือ ในสมัยราชวงศ์ซ้องประมาณ พ.ศ.1638 เข้ามาดำเนินงานในประเทศไทย โดยมีหลักการและพื้นฐานทางด้านมนุษยธรรมเช่นเดียวกับองค์การกุศล "ปอ เต็ก ตึ๊ง" ซึ่งตั้งขึ้น ณ ตำบลฮั่วเพ้ง จังหวัดแต้จิ๋ว มณฑลกวางตุ้ง เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระไต้ฮง โจวซือ

วัตถุประสงค์สำคัญของมูลนิธิ ปอ เต็ก ตึ๊ง ประการหนึ่งได้แก่ การช่วยเหลือจัดการศพคนยากจนและอนาถา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และเหยื่อในความหมายทั่ว ๆ ไปดังที่ได้กล่าวถึงในเบื้องต้น มูลนิธิได้ขยายขอบเขตการดำเนินงานกว้างขวางไปถึงการเก็บศพผู้ไร้ญาติ และช่วยเหลือการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และงานราชการโดยตรงดังจะได้กล่าวต่อไป

ในเรื่องขอบเขตการให้บริการ มูลนิธิมีขอบเขตการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ 4 ประการ ตามตราสารของมูลนิธิคือ ประการแรกให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ยากจนอนาถา ประการที่สองการช่วยเหลือจัดการศพคนยากจน ประการที่สามการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติและ ประการที่สี่การบำเพ็ญทาน สำหรับการดำเนินงานเพื่อการกุศลของมูลนิธิปอเต็กตึ๊งได้รับการสนับสนุนทางด้านการเงินจากชุมชน และรายได้จากกองทุนของมูลนิธิมาจากผู้มีจิตศรัทธาซึ่งเลื่อมใสในชื่อเสียง อุดมการณ์และการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพของมูลนิธิ รายจ่ายของมูลนิธิแต่ละปีจะน้อยกว่ารายรับซึ่งทำให้มูลนิธิมีเงินทุนเหลือสะสมไว้ตลอดมาทุกปี นอกจากนั้นเงินบริจาคหลั่งไหลมาจากทั่วประเทศและมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

ในด้านการประสานงานกับองค์การภายนอก เพื่อให้การสังคมสงเคราะห์เป็นไปด้วยดีสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล มูลนิธิได้ติดต่อประสานงานและร่วมมือกับองค์การ

สังคมสงเคราะห์เอกชน และสมาคมจีนต่าง ๆ ในประเทศไทยมากกว่า 30 แห่ง นอกจากนี้ยังติดต่อประสานงานกับองค์การสังคมสงเคราะห์ของไทย เช่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิราชประชาสมาสัย รวมทั้งติดต่อร่วมมือกับกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย

บทบาทของมูลนิธิในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ข้อ 2 ของตราสารมูลนิธิ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการช่วยเก็บศพผู้เสียชีวิตเนื่องจากเหตุต่าง ๆ โดยเก็บศพจากสถานที่เกิดเหตุส่งโรงพยาบาลเพื่อทำการผ่าศพพิสูจน์สาเหตุการตาย รับศพไปยังฌาปนสถาน และให้บริการอื่น ๆ เช่น ถ่ายภาพเกี่ยวกับคดีให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและพิมพ์ลายน้ำมือ เป็นต้น

(ค) <u>สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย</u>

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ริเริ่มจัดตั้งขึ้นโดยกรมประชาสงเคราะห์กระทรวงมหาดไทยกับองค์การเอกชนประมาณ 15 องค์การ เมื่อปี พ.ศ.2503 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริม และประสานงานด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งของรัฐและเอกชน ตั้งอยู่ที่ตึกมหิดล เลขที่ 257 ถนนราชวิถี พญาไท กรุงเทพมหานคร สภาสังคมสงเคราะห์ได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นสมาคมมีขอบเขตการดำเนินงานกว้างขวางทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อส่งเสริมและประสานงานการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาสังคมทั้งของรัฐ และเอกชนในประเทศไทย

งานสังคมสงเคราะห์ของสภาสังคมสงเคราะห์แบ่งเป็น 3 ด้าน กล่าวคือ ด้านแรก การช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยากเดือนร้อน เช่น สงเคราะห์ผู้ยากจน ช่วยเหลือผู้ประสบภัย คนพิการ และผู้พ้นโทษ เป็นต้น กล่าวขยายความก็คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพรวมถึงการจัดอบรมวิชาชีพให้แก่คนพิการ การให้คำปรึกษาแนะนำ การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษ รวมถึงการให้ค่าพาหนะกลับภูมิลำเนาเดิม ทุนประกอบอาชีพ ทุนการศึกษา การให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ รวมถึงการให้คำแนะนำและดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาด้านกฎหมาย ด้านที่สองการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น จัดสัมมนาฝึกอบรม วิจัย ฝึกอาชีพ และอื่นๆ ด้านที่สาม การพัฒนาสังคม เช่น จัดโครงการสังคมสงเคราะห์ จัดตั้งศูนย์ชุมชน และอื่น ๆ

สภาสังคมสงเคราะห์มีขอบข่ายการดำเนินงานกว้างขวางทั้งในกรุงเทพ-

มหานคร และต่างจังหวัดโดยมีข่ายการดำเนินงานทั่วทั้งประเทศผ่านองค์กรสมาชิกส่วนเงินทุนการดำเนินงานของสภาสังคมสงเคราะห์ได้มาจากค่าบำรุงสมาชิกองค์การ เงินบริจาค เงินอุดหนุนจากรัฐบาล และเงินกองทุนสงเคราะห์ชุมชน สภาสังคมสงเคราะห์ได้รณรงค์หาเงินทุนจากชุมชนและประชาชนทั่วไปเป็นประจำ

ในปี พ.ศ.2526 สภาสังคมสงเคราะห์ได้วางนโยบายการสังคมสงเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 10 ข้อ นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งก็ได้แก่ การให้ความสำคัญและความสนใจเป็นพิเศษในปัญหาความมั่นคงของชาติ ปัญหาด้านศีลธรรมและจิตใจ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการศึกษา ปัญหาครอบครัว ปัญหาเยาวชน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทุจริต และฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาสุขภาพอนามัย งานซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมตามนโยบายดังกล่าว อยู่ในส่วนการพัฒนาสังคมซึ่งมีอยู่หลายโครงการ การดำเนินงานของสภาสังคมสงเคราะห์ทางด้านการป้องกันอาชญากรรมแบ่งออกเป็น 2 ประการคือ ประการแรกการให้ความช่วยเหลือทางด้านต่างๆ เช่น ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายปรึกษาแนะนำแก่ผู้ขอความช่วยเหลือและสงเคราะห์ ประการที่สอง การจัดทำโครงการต่าง ๆ ดังเช่น โครงการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ โครงการแท็กซี่อาสาสมัคร เป็นต้น

การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมของสภาสังคมสงเคราะห์อาจกล่าวได้ว่าอยู่ภายใต้การดำเนินงานของงานสวัสดิการครอบครัวและเด็กซึ่งมี 2 โครงการคือ โครงการช่วยเหลือหญิงสาวที่ถูกล่อลวงมาค้าประเวณี และโครงการแท็กซี่อาสาสมัครสำหรับโครงการช่วยเหลือหญิงสาวถูกล่อลวง การดำเนินงานของสภาสังคมสงเคราะห์ในโครงการค้นพบว่า มีบุคคลกลุ่มหนึ่งประกอบอาชีพด้วยการจัดหาหญิงสาวเพื่อการค้าประเวณีโดยวิธีชักจูง ล่อลวงด้วยประการต่าง ๆ เช่น ทำการสมรสโดยการฉ้อฉล หรือมีเจตนาแอบแฝงให้งานทำที่มีรายได้สูงในเมือง และงานบริการต่าง ๆ ผู้ตกเป็นเหยื่อส่วนมากเป็นหญิงจากชนบทที่มีการศึกษาน้อยและถูกชักจูงได้โดยง่าย หญิงสาวที่ถูกล่อลวงมาจากชนบทจะถูกนำไปขายตามซ่องโสเภณีในเมืองราคาตั้งแต่ 2,000 ถึง 3,000 บาท หรือสูงกว่าตามคุณภาพของหญิงที่ตกเป็นเครื่องมือทางการค้า หลังจากนั้นหญิงเหล่านี้จะถูกกักขังและบังคับให้ค้าประเวณี หากไม่ยินยอมก็จะถูกทำทารุณกรรมด้วยวิธีการต่างๆ งานสวัสดิการของครอบครัวจะให้การสงเคราะห์หญิงเหล่านี้ โดยโครงการนี้จะติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเมื่อมีผู้ส่งตัวมาให้นักสังคมสงเคราะห์จะทำการสัมภาษณ์และศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหญิงสาวที่ถูกล่อลวงเพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป การให้ความช่วยเหลือแบ่งออกได้ดังนี้

(1) ให้ค่าพาหนะ เดินทางกลับสู่ภูมิลำเนา

(2) ให้ค่าใช้จ่ายประจำวันระหว่างเดินทางกลับภูมิลำเนา

(3) ติดต่อกับองค์กรสมาชิกในจังหวัดที่หญิงนั้นมีภูมิลำเนาอยู่เพื่อให้ความช่วยเหลือ

(4) ให้การอบรมแนะนำทางด้านการปฏิบัติตน

การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวเป็นการให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้าในระยะสั้น ๆ เป็นกรณี ๆ ไป และกระทำภายหลังที่หญิงสาวได้รับการช่วยเหลือหรือปลดปล่อยแล้ว

สภาสังเคราะห์ได้จัดตั้งโครงการแท็กซี่อาสาสมัคร เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2518 โดยจัดฝึกอบรมความรู้ให้แก่ผู้ขับขี่รถแท็กซี่รับจ้างในเขตกรุงเทพมหานครให้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น หน้าที่ของแท็กซี่อาสาสมัคร บทบาทของแท็กซี่อาสาสมัครกับความมั่นคงของชาติ การรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน กฎจราจร มารยาทและคุณธรรมของผู้ขับขี่รถแท็กซี่ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การแจ้งข่าวอาชญากรรมและสิทธิหน้าที่ของแท็กซี่อาสาสมัคร ผู้ที่จะเป็นแท็กซี่อาสาสมัครของสภาสังคมสงเคราะห์ จะต้องผ่านการอบรมในหัวข้อต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง เมื่อผ่านการอบรมแล้วจะได้บัตรประจำตัว "ผู้อบรมแท็กซี่อาสาสมัคร" และจะต้องทดสอบการปฏิบัติงานบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมระยะเวลาหนึ่งก่อนประมาณ 1 ถึง 3 เดือน จึงจะได้รับการคัดเลือกให้เป็นแท็กซี่อาสาสมัครโดยสมบูรณ์ แท็กซี่อาสาสมัครของสภาสังคมสงเคราะห์จะได้รับความช่วยเหลือสงเคราะห์ในด้านสวัสดิการครอบครัวตามความจำเป็นเฉพาะราย เช่น ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายค่าเล่าเรียนบุตร ค่าครองชีพเป็นต้น และสภาสังคมสงเคราะห์ยังได้ช่วยเหลือก่อตั้งสหกรณ์แท็กซี่อาสาสมัครในความอุปถัมภ์ของสภาสังคมสงเคราะห์อีกด้วย แท็กซี่อาสาสมัครจะมีแบบฟอร์มสำหรับใช้รายงานการกระทำความดี เพื่อส่งให้แก่สภาสังคมสงเคราะห์ จากการศึกษาผลการปฏิบัติงานของแท็กซี่อาสาสมัคร ปรากฏว่าแท็กซี่อาสาสมัครส่วนใหญ่ได้ทำหน้าที่สำคัญๆ 5 ประการดังต่อไปนี้

(1) ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุและนำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาล

(2) ให้ความร่วมมือและช่วยเจ้าหน้าที่จับผู้กระทำผิด

(3) ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกประทุษร้าย หรือตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

(4) แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบเมื่อเกิดอาชญากรรม

(5) บำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ

(ง) โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม (ส.อ.น)

โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมเป็นโครงการของงานชุมชนสัมพันธ์ ภายใต้กองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมพื้นฐานเป็นสำคัญ ในด้านการป้องกันอาชญากรรมพื้นฐาน จุดมุ่งหมายของโครงการเน้นให้สมาชิกที่เข้าอบรมนอกจากจะนำไปปฏิบัติเพื่อป้องกันอาชญากรรมพื้นฐานด้วยตนเองแล้ว ยังแนะนำแก่ญาติพี่น้องรวมทั้งเพื่อนบ้านอีกด้วย นอกจากนี้สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมจะเกิดความรู้สึกสำนึกว่าตนเองเป็นพลเมืองดีจึงละอายต่อการที่จะก่ออาชญากรรมเอง ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการลดอาชญากรรม ในทางด้านการปราบปรามอาชญากรรมพื้นฐานสมาชิกจะช่วยเหลือในการแสวงหาข่าวอาชญากรรมแล้วแจ้งข่าวให้ตำรวจดำเนินการปราบปราม

ในแง่การประเมินผล โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมยังขาดการประเมินผลอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการนี้ พอสรุปได้เป็น 3 ประการกล่าวคือ ประการแรกโครงการยังไม่ประสบผลเต็มที่ เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคด้านการเงิน และไม่มีงบประมาณสนับสนุน ประการที่สองกองบัญชาการตำรวจนครบาลเพิ่งเริ่มขยายโครงการอบรมไปตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่สนใจ ประการที่สามโครงการเริ่มได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไปเพิ่มขึ้น ส่วนการพัฒนาโครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมได้วางแนวทางไปเป็น 3 ประการ ซึ่งได้แก่

(1) จะเสนอโครงการนี้เป็นหน่วยเฉพาะกิจ มีเจ้าหน้าที่ทำงานประจำ

(2) จะมีการชี้แนะข้าราชการทุกระดับชั้นให้เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของโครงการนี้เพื่อทุกคนจะได้เข้ามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมหมายถึงจะมีการประชาสัมพันธ์ออกไปอย่างกว้างขวางในวงข้าราชการ

(3) ในแต่ละท้องถิ่นจะมีการนัดพบระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ กับสมาชิกแจ้งข่าวในท้องที่ของตน เพื่อที่จะได้ทราบข่าวการเคลื่อนไหวต่าง ๆ และเพื่อความสัมพันธ์อันดีต่อกันในการที่จะร่วมมือกันทำงานต่อไป

กล่าวโดยสรุป โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมมุ่งที่จะช่วยเหลือพลเมืองดีที่ถูกทำร้าย หรือประสบอุบัติเหตุขณะที่กำลังให้ความช่วยเหลือต่อการแจ้งข่าวอาชญา-

กรรม หรือการปฏิบัติที่ช่วยเหลือราชการ แต่โครงการนี้ไม่ได้มุ่งช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยตรง[100]

(จ) ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก[101]

ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กเป็นองค์กรเอกชน ตั้งอยู่ที่เลขที่ 185/16 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 12 แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์หลักในการส่งเคราะห์และช่วยเหลือเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปีลงมา ในกรณีที่เด็กนั้น

(1) ถูกล่วงเกินทางเพศ

(2) มีปัญหาในการใช้แรงงานเด็ก

(3) เป็นโสเภณีเด็ก

(4) ถูกลักพาตัว

(5) ถูกทารุณกรรมในลักษณะต่าง ๆ

สำหรับการให้ความช่วยเหลือเด็กในกรณีต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ อาจแบ่งการให้ความช่วยเหลือได้ใน 2 ลักษณะคือ

(ก) การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย และคดีความโดยการจัดหาทนายความว่าต่างให้ ในรอบปี 2533 ที่ผ่านมาได้ให้การช่วยเหลือเด็กไปทั้งสิ้น 147 คดี

(ข) การสงเคราะห์เฉพาะหน้า การให้การศึกษา ตลอดจนการพาเด็กไปตรวจร่างกายด้วย

---

[100]เรื่องเดียวกัน, หน้า 226-236.

[101]สัมภาษณ์พระพล วีรวัฒน์ ผู้ประสานงานประจำศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2534.

(ฉ) ศูนย์ฮอทไลน์ (Hotline)[102]

ศูนย์ฮอทไลน์ก่อตั้งขึ้นโดยความร่วมมือของผู้หญิงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งครั้งแรกมีเป้าหมายที่จะให้บริการแก่แม่บ้านและผู้หญิงทุกระดับวัยและการศึกษา ตลอดจนวัยรุ่นทั่วไปเนื่องจากพบว่า ผู้หญิงระดับกลางตลอดจนแม่บ้านทั่วไปใช้เวลาดูแลลูก ๆ ปรนนิบัติสามีและรับผิดชอบการพัฒนาของสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก แต่ขณะเดียวกันเวลาที่มีปัญหาคับข้องใจหรือปัญหาการดำเนินชีวิตประจำวันไม่สามารถที่จะหันหน้าไปปรึกษาใครได้ การที่จะไปรับการรักษาหรือบำบัดจากโรงพยาบาลต้องใช้เวลามากซึ่งผู้หญิงไม่ค่อยมีเวลา เพราะฉะนั้นการเก็บกดปัญหาต่าง ๆ เอาไว้หรือการที่ไม่ได้เอาใจใส่ดูแลตัวเอง ทำให้ไม่สามารถรักษาความสมดุลย์ของสุขภาพจิตเอาไว้ได้ สุดท้ายอาจจะกลายเป็นอาการทางจิตประสาทซึ่งยากแก่การรักษา อันมีผลกระทบกระเทือนต่อสมาชิกในครอบครัว ต่อโครงสร้างในสังคม และสิ่งแวดล้อมกลายเป็นปัญหาสังคมที่ซับซ้อนต่อไป หลังจากเปิดบริการรับปรึกษาปัญหาเมื่อต้นปี 2528 ปรากฏว่านอกจากผู้หญิงที่ใช้บริการมากแล้ว ยังมีผู้ชายมาขอใช้บริการด้วย ศูนย์ฯ จึงตระหนักว่าการที่จะให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้หญิงนั้นจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกลุ่มผู้ชายด้วย เพราะฉะนั้นศูนย์ฮอทไลน์จึงเปิดบริการทั้งหญิงและชายตั้งแต่นั้นมา

ศูนย์ฮอทไลน์มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 8 ประการคือ

(1) เพื่อลดความตึงเครียดในสังคมไทย โดยการให้คำปรึกษาแนะนำแก่บุคคลที่มีปัญหาด้านอารมณ์ สุขภาพจิต ปัญหากฎหมาย ปัญหาทางเพศ ปัญหาคู่สมรส และปัญหาครอบครัว ปัญหาการศึกษา ปัญหาวัยรุ่น ตลอดจนปัญหาบุคลิกภาพ

(2) เพื่อพัฒนาโครงสร้างการติดต่อสื่อสารของวัฒนธรรมไทยไปสู่รูปแบบของ Two Ways Communications

(3) เพื่อให้การศึกษาแก่สตรีด้าน "สิทธิและความเสมอภาค" ในอันที่จะยืนหยัดเพื่อดูแลปกป้องสิทธิส่วนบุคคล

(4) ให้ความเป็นเพื่อนแก่ผู้ว้าเหว่เดียวดาย ผู้เผชิญกับความสิ้นหวังท้อแท้อาลัยในชีวิต และแสวงหาผู้ที่จะให้กำลังใจ

---

[102] เอกสารเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ฮอทไลน์

(5) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนบุคคลให้สามารถปรับปรุงและให้การดูแลตัวเองได้-ในสภาวะวิกฤต

(6) เพื่อให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับเยาวชนและวัยรุ่นในการที่จะเผชิญกับการพัฒนาอารมณ์และความนึกคิดของตนอย่างถูกทางมากขึ้น

(7) เพื่อช่วยเหลือแนะนำและทำให้คนต่างจังหวัดที่อพยพมากรุงเทพฯ มีทางเตรียมตัวและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในกรุงเทพฯ ให้ดีกว่าเดิม

(8) ศูนย์ฮอทไลน์ในต่างจังหวัดจะเป็นศูนย์ข้อมูลด้านแรงงาน การศึกษาและช่วยป้องกันหญิงไทยไม่ให้ถูกล่อลวงหรือต้องตกเป็นเหยื่อของบรรดามิจฉาชีพ

นอกจากนี้ ศูนย์ฮอทไลน์ยังได้ตั้งกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงานไว้ 4 กลุ่มด้วยกันคือ

(1) ผู้หญิงทุกระดับชั้น วัยและการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่บ้านทั่วไปและวัยรุ่นที่ขาดเพื่อน ขาดที่ปรึกษาแนะนำ หรือปรับทุกข์ด้วยในสภาวะฉุกเฉิน

(2) กลุ่มผู้หญิงที่ถูกข่มขืน ข่มเหงทางเพศ หญิงตั้งครรภ์โดยไม่ได้แต่งงาน ตลอดจนหญิงขายบริการทั่วไป

(3) หญิงชายวัยรุ่นทุกระดับชั้นการศึกษา

(4) หญิงชายที่มีปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ปัญหาทางเพศ ปัญหาคู่สมรส ตลอดจนปัญหาทั่วไป

การดำเนินงานของศูนย์ฮอทไลน์ ในรอบปี 2528-2531 ที่ผ่านมา ศูนย์ฮอทไลน์ได้ให้การช่วยเหลือแก่ผู้ขอใช้บริการในปัญหาข้อกฎหมายต่าง ๆ จำนวน 786 ราย และช่วยเหลือหญิงที่ถูกข่มขืน จำนวน 80 ราย และนอกจากนี้ ศูนย์ฮอทไลน์ยังมีโครงการต่อเนื่องอีกจำนวนมากคือ การจัดตั้งศูนย์ฮอทไลน์ในต่างจังหวัด (เชียงใหม่, ขอนแก่น, หาดใหญ่) การผลิตฮอทไลน์ วีเมนส์แมกกาซีน (HOTLINE Women's Magazine) การจัดตั้งมูลนิธิศูนย์ฮอทไลน์ และบ้านกึ่งวิถี-ศูนย์ฮอทไลน์ เป็นต้น

ปัจจุบันศูนย์ฮอทไลน์ ตั้งอยู่เลขที่ 90/269 หมู่บ้านอยู่เจริญ ซอยทรงสะอาด ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ 10900